

Rechts Fred en Margaret Horsfield (1903)

First in the Field (1)

Camping and Caravanning Club 100 jaar

De Engelse club en de NTKC

In 1908 schreef Wouter Cool, een jonge Nederlandse ingenieur, een artikel in het blad "Buiten" over vagebonderende wielrijders. Hij was in Engeland geweest, had kennisgemaakt met iets totaal nieuws: toeristisch kamperen met lichtgewicht materiaal.

Hij gaf zich direct op als lid van de in 1901 opgerichte Association of Cycle Campers (ACC) voor 5 shilling per jaar en ontving daarbij een handboek met kampeeradviezen. Met behulp hiervan schafte hij direct een kampeeruitrusting aan die hij naar Nederland meenam. Daarmee werd Cool de eerste Nederlandse pionier van het toeristisch kamperen. Hij vertelt in zijn artikel over zijn kampeertochten met de fiets en eindigt het met de verzuchting: "Al zal het in ons land wellicht tijden duren, voordat een Nederlandsche fietserskampclub zelfstandig kan bestaan, of eene onderafdeeling vormen van den Algemeenen Nederlandschen Wielrijdersbond, toch hopen wij, dat deze publicatie moge bijdragen tot vermeerdering van het aantal en tot nauwe aanéénsluiting hunner, die wielrijden en kampeeren enthousiast willen combineeren".

Zijn wens werd vervuld. Want Carl Denig nam de stepping stone naar het toeristisch kamperen via de Engelse club enkele jaren later ook. Hij werd tijdens een verblijf in Engeland in 1911 eveneens lid van de ACC en richtte op 5 mei 1912 met zijn zuster Louise en enkele vrienden de NTKC op.

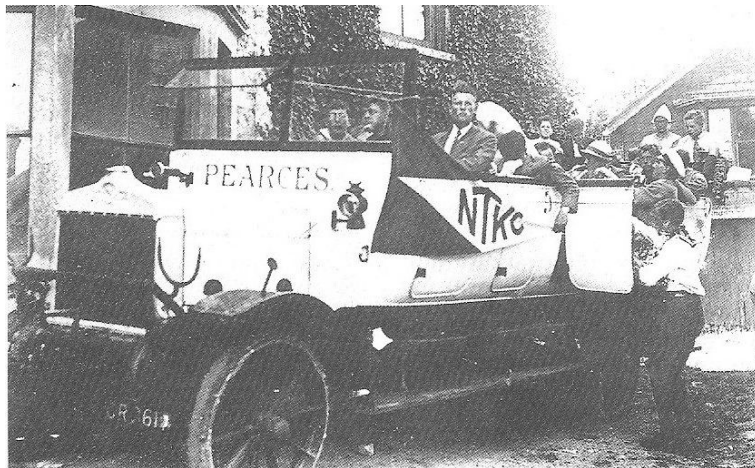
De Britse kampeerclub uit 1901, die na wat naamsveranderingen nu The Camping and Caravanning Club heet, bestond onlangs dus honderd jaar. Voor Buitenspoor reden om in een tweetal artikelen aandacht te besteden aan de geschiedenis van onze zusterorganisatie.

Jubileumboek

Ter gelegenheid van dat honderdjarig bestaan gaf de club een herdenkingsboek uit onder de titel *First in the Field*. De auteur van dit werk is Hazel Constance. Hazel is met haar man Pat sinds 1960 lid en heeft een aantal functies bekleed in de sectie van de Lightweight Campers. Zij schreef artikelen over het kamperen in bladen en boeken. Vanaf 1996 is zij clubarchivaris. Hazel verscheen het afgelopen jaar met een stapel door NTKC-ers bestelde jubileumboeken op de viering van ons 90-jarig bestaan op het clubterrein te Hazerswoude. Wie het lijvige boekwerk doorbladert wordt getroffen door de vele overeenkomsten (maar ook verschillen) in de geschiedenis van onze beide clubs. Tekst en foto's geven een boeiend tijdsbeeld van honderd jaar kampeerhistorie.

Beginjaren

De oorsprong van het toeristisch kamperen ligt in de fietssport, een snel groeiende hobby in de tweede helft van de 19e eeuw. Engeland had wielrijdersclubs waarvan de leden tochten maakten door de natuur en overnachtten in herbergen en pensions. Thomas Hiram Holding, kleermaker en oprichter in 1878 van de Cyclists' Touring Club (CTC), kwam als eerste Engelsman op de gedachte een tent te gebruiken op zijn meerdaagse fietstoeren. Hij had al tijdens kanotochten onder een simpel uitgespannen stuk katoen gebivakkeerd. Hij maakte anderen enthousiast en zo ontstond het idee de Cycle Campers Club op te richten. Men begon met twaalf leden en organiseerde op 6 augustus 1901 het eerste kampje met zelfgemaakte tenten. Er verschenen een getypt clubblad en artikelen in de CTC-Gazette. Daarmee bereikte men veel belangstellenden. In 1902 waren er al 100 leden en in 1903 verscheen het eerste jaarboek, een handboek met een lijst van kampeerplekken en informatie over kampeermateriaal en verenigingsberichten. De beter gesitueerden - meest jongeren - vonden deze nieuwe sport avontuurlijk en goedkoop. Toch was het nog niets voor mensen met een kleine beurs: die hadden geen geld en vakantiedagen genoeg. Het was meer een hobby voor de middle and upper-middle classes van die tijd.

NTKC-ers op het eiland Wight (1914). foto Historisch Archief

Prominenten

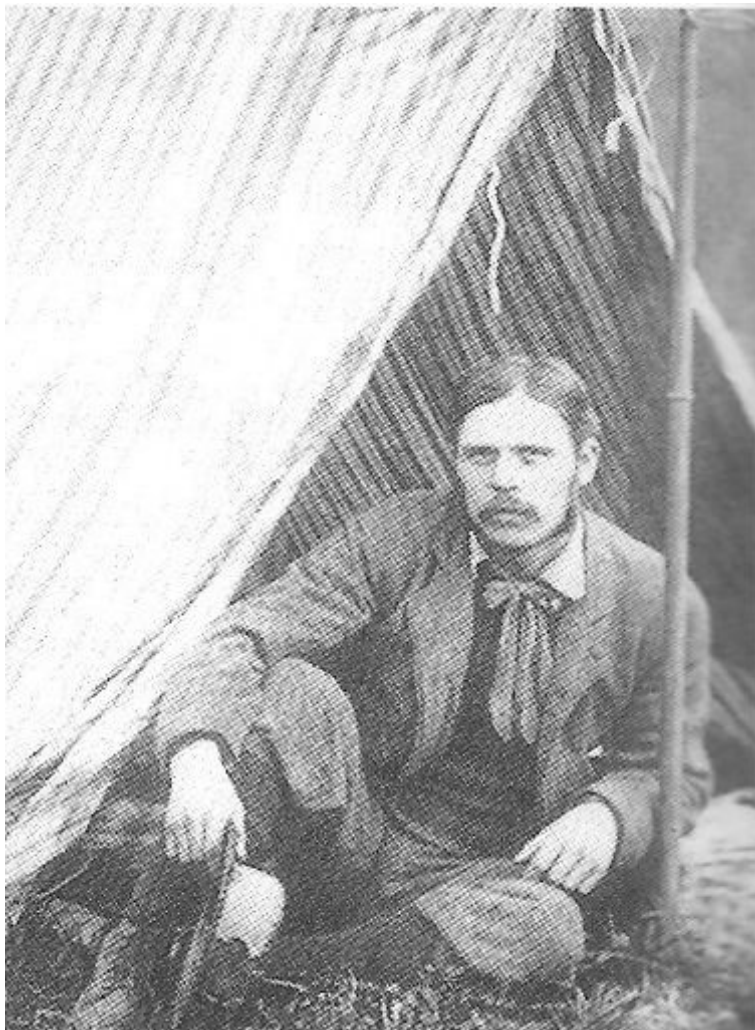
Britten eren hun voorgeslacht. Hazel Constance beschrijft regelmatig de rol van clubprominenten want zij zijn het die, met vele vrijwilligers, hun stempel op de clubgeschiedenis hebben gedrukt. Enkelen worden door haar op het schild verheven. Holding heb ik al genoemd. Neem Stephen Hilhouse, die in een restaurant over de kampeerclub las en direct lid en penningmeester werd. Hij zou nog aanleiding zijn tot het vertrek in 1906 van de oprichter Holding, die tot dan zowel president als chairman was. Hilhouse werd met 3 stemmen meerderheid gekozen tot chairman, en dat nám Holding niet, omdat hij dan de leiding van de vergadering moest overgeven. Later werd de strijdbijl begraven. De Britse club kent het traditionele systeem van beschermheer (patron), president en chairman, een sterke constructie in moeilijke tijden. Het boek vermeldt een lange lijst van deze clubnotabelen. Hilhouse is vele jaren actief geweest, vaak gekozen als chairman en tenslotte (in 1950) als president. Hij was een enthousiast autorijder, bezocht Nederland regelmatig en was een graag geziene gast op kampen van de ANWB en de NTKC. Het verhaal gaat dat hij de ontdekker is van de dubbeldakstent. Een forse man, die een klein enkeldaks tentje niet aan zijn lijf duldde en een tent ontwierp met hoge muren en een dubbel dak. Zodat hij bij regen rustig langs het doek van de binnentent kon schurken. Hij gebruikte zijn aluminium boordendoos (voor hoge stijve boorden) als pan, in plaats van de toen gebruikelijke koperen pannen. In die tijd een vondst.

Waterzakken en kleebrorstels

Dan had je Fred en Margaret Horsfield. Hij werd secretaris, maar zij staat te boek als de eerste vrouwelijke toeristische kampeerder. En dat niet alleen. Zij is ook de bedenker van de donsdeken in plaats van dekens. Zij maakte die aanvankelijk vast met bandjes aan de grondzeilpenen. Zij ontdekte ook bij toeval, toen zij driehoekige restanten canvas wilde verwerken in de zijkant van een waterzak, dat deze taps toelopend, met water gevuld, bleef staan, zonder de steun van in de grond gestoken stokjes ...

Nog een prominente figuur: Lord Baden-Powell of Gilwell, als stichter van Scouting the most famous camper of all. Hij was van 1919 tot 1940 de president van de club. Hij stelde in zijn boek 'Scouting for Boys' de padvinders deze simpele burger-kampeeders ten voorbeeld, zoals zij na elk kampje het gras opborstelden met een kleeborstel. I have even seen them brushing the grass with a clothes brush to make it stand up again.

BP bezocht jubileumkampen en trof daar wel eens NTKC-ers aan, die indruk maakten met hun tentmodellen. Want in Nederland hadden ze óók niet stilgezeten. Zo bleef hij in de dertiger jaren verrast voor de Sarcofaag staan, de bergtent van Lek de Lathouder, met de vraag: Who is the owner of this tent? In tijden waarin de club overspoeld werd door interne discussies was hij ongetwijfeld als president een rust brengende Chief boven gekwelde voorzitters.

Thomas Hiram Holding (1878)

Groei

Weer even terug naar de beginjaren. Al in de periode 1907-1913 maakte de club grote sprongen voorwaarts. Vooral organisatorisch. Er kwamen districtsbesturen en de eerste betaalde krachten. De club begon met het streven naar het verwerven van permanent sites, kampeerterreinen waar je het hele seizoen kon kamperen. De caravan deed zijn intrede. Na een fusie werd de naam nogmaals gewijzigd. Men zocht samenwerking met andere kampeerclubs. Het ledental groeide in die jaren van 365 naar tegen de 1000. Het aantal niet-fietsende kampeerders maakte dat de bakens moesten worden verzet. Voet- en autotochten en lang-kamperen gingen een rol spelen. Kamperen werd kortom populair. De overheid probeerde dat aan banden te leggen met wetgeving. De club moest keer op keer uitleggen dat toeristische kampeerders geen kermisklanten en zigeuners waren.

Stephen Hilhouse, enthousiast autorijder (1908)

Bezoeken aan Holland

In die begintijd werden ook buitenlanders via ervaringen met de Britse club aangestoken zoets moois in eigen land op te zetten. Morot probeerde een Franse club te stichten en mensen als Cool en Denig (en later ook Frans Slee) stonden, zoals gezegd, aan de wieg van de Nederlandse versie: de NTKC. Toen er in Engeland belangstelling ontstond voor buitenlandse kampeerreizen bood Denig, de voortvarende Honorary Secretary of the NTKC, al in 1912 gastvrijheid aan op enkele "bruikbare" terreinen. In dat jaar bezochten enkele Engelse clubleden ons land en in 1913 vond een "officiële" clubreis door Holland plaats, gechaperonneerd door leden van de NTKC. De delegatie werd in de haven van Rotterdam enthousiast door onze mensen uitgezwaaid. Sindsdien, schrijft Hazel Constance (en zij kan het uit eigen ervaring weten) had de Britse club long-standing links met de NTKC.

Hazel en Pat Constance In Hazerswoude (2002) foto Historisch Archief

Eerste Wereldoorlog

Het jaar 1914 zette goed in. Er werd een toercommissie ingesteld voor binnen- en buitenlandse reizen. Er kwamen woordenboekjes met kampeertermen in verschillende talen. Internationale uitnodigingen over en weer. NTKC'ers brachten een tegenbezoek aan Zuid-Engeland en reden in een open autobus, getooid met een enorme driehoekige clubwimpel, over het eiland Wight. Toen brak in augustus The Great War uit. Carl Denig schreef die maand direct namens de NTKC een bemoedigende brief, die in het septembernummer van "Camping" terechtkwam. "De hele wereld kijkt naar België, waar binnenkort de grootste strijd zal plaatsvinden die ooit is uitgevochten." Holland wil neutraal blijven, "maar dat weerhoudt ons niet om Duitslands nederlaag te wensen". Veel Britse clubleden moesten onder de wapenen. Clubbladen werden naar het front gestuurd. De redactie ontving brieven van leden terug over de ontberingen en verschrikkingen. "We leven als konijnen in de natte klei." Een ervaren kampeerder verzucht: "Waarom gebruikt het leger geen primussen?"

Het clubleven ging waar mogelijk door, vooral voor de gezinnen. Vrouwelijke clubleden namen bestuurs- en vrijwilligerstaken van de mannen over.

Interbellum

De periode tussen de twee wereldoorlogen was er een van positiebepaling en groei. Na de oorlog werd Baden-Powell president, als opvolger van de legendarische poolreiziger Captain Scott, die in 1912 tijdens een expeditie was omgekomen. De clubnaam werd The Camping Club of Great Britain and Ireland, al aardig in de richting van de huidige naam. De club stond op een kruispunt. Zij was “op leeftijd” en het aantal leden was rond 1930 verviervoudigd naar meer dan 4500 leden.

De strijd met overheden om kampeerfaciliteiten duurde voort. Overal in het land bestookten clubleden de volksvertegenwoordigers van hun kiesdistrict met vragen en suggesties, met als resultaat dat er in 1928 een centrale commissie voor kampeerwetgeving kwam.

Intern waren felle discussies over de toekomst, o.a. over de relatie club en clubmagazijn en of de club wel of niet moest vasthouden aan haar lichtgewicht doelstellingen. De Britten namen het standpunt in dat de tijden waren veranderd en dat dus alle kampeermiddelen moesten worden toegestaan. Een besluit met verstrekkende gevolgen. In 1921 werd weer een bezoek aan Holland en zijn NTKC georganiseerd, in 1922 gevolgd door een gemeenschappelijke tocht naar Noorwegen. In dat jaar bezocht men ook ons 10-jarig jubileumkamp.

Clubterrein in Herfordshire (1939)

Vrouwen in clubtent tijdens oorlog 1914-1918

Dertiger jaren

In de dertiger jaren bleef de club met de verschillende overheden strijden voor kampeerfaciliteiten, overal in het UK, met als resultaat dat ze een bepaalde onderhandelingspositie verwierven. Een kampeercode was nodig en de club introduceerde het begrip Licensed sites, waarbij zowel landeigenaren als kampeerders zich moesten houden aan bepaalde regels.

Op de Internationale Rally op Saxenheim bij Nunspeet, die de NTKC in 1932 organiseerde bij haar 20-jarig bestaan, namen de deelnemende clubs het initiatief tot een internationale federatie, de FICC. Ook ons zilveren jubileum in 1937 in Soesterberg werd bezocht door een Britse delegatie. Het weer was traditiegetrouw slecht, maar: despite rather grey skies all had a very enjoyable time. De sfeer was in ieder geval anders dan op de FICC-rally, in datzelfde jaar 1937 in Wiesbaden, toen een aantal Duitse deelnemers bij de opening van het kamp meende de Hitlergroet te kunnen brengen. De internationale spanning liep op. Hazel Constance beschrijft hoe in 1939 NTKC-leden, na een bescheiden internationale rally in Zwitserland, in een geheel geblindeerde trein door Frankrijk en België terugkeerden, omdat reizen door Duitsland toen al niet meer mogelijk was. Ik ben hiermee bij de Tweede Wereldoorlog beland, een periode waarin en waarna veel zou veranderen. Daarover een volgende keer.

Jan Das

First in the Field, Hazel Constance, The Camping and Caravanning Club, Coventry 2001, ISBN 0-9541659-0-X.

First in the Field (2)

Camping and Caravanning Club 100 jaar

Voor de Britten begon de Tweede Wereldoorlog september 1939. Daarmee brak voor onze zusterorganisatie een aanvankelijk bewogen en in de naoorlogse jaren turbulente tijd aan. Na de bespreking van de eerste veertig jaar in het maartnummer, volgt op deze plaats het resterende deel van een eeuw geschiedenis van The Camping and Caravanning Club. Ik put daarbij voor feiten en foto's opnieuw uit het jubileumboek *First in the Field*, geschreven door Hazel Constance.

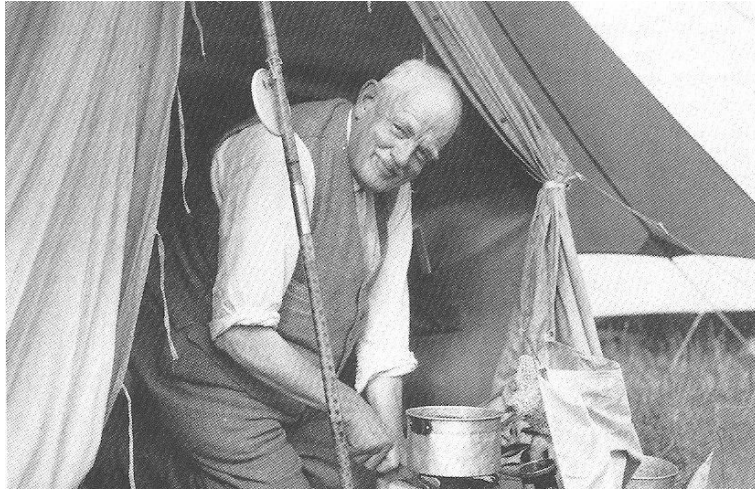
Tea-time voor de tenten op Walton Club Site (1945)

Tweede Wereldoorlog

Het jubileumboek leidt de veertiger jaren in met een foto, waarop acht jonge vrouwelijke vrijwilligers vrolijk lachend hun hoofden uit een grote legertent steken met als bijschrift: "Net als in de Eerste Wereldoorlog leerden velen te leven onder tentdoek en op die manier later het kamperen te gebruiken als een plezierige besteding van hun vrije tijd". Een staaltje wishful thinking achteraf. Anderen zullen gedacht hebben: Dit is eens maar nooit weer!

Het toeristisch kamperen stond in de oorlogstijd op een laag pitje. Veel clubleden moesten opkomen als militair en anderen zetten zich in als vrijwilliger. Het bestuur stak de leden een hart onder de riem: "We moeten verscheidene jaren oorlog verwachten. Denk tijdens donkere dagen en nachten van verduistering aan de happy days van weleer, aan onze kampjes met zijn rijen tenten en het plezier dat de kinderen hadden." Uit deze en andere ontboezemingen, maar ook uit de foto's is op te maken hoeveel de club was gaan betekenen voor het gezinskamperen. Met de bombardementen op de Engelse steden, de afwezigheid van vaders en zonen en de inzet van vrouwen op talloze posten binnenslands was daarvoor in de oorlogsjaren weinig gelegenheid.

De clubpresident Baden-Powell was met zijn vrouw uitgeweken naar Kenya. Hij stuurde Kerstmis 1940 een zelfgeschreven wens naar de club, voorzien van de karakteristieke tekeningetjes die vroegere padvindsters onder ons nog wel kennen uit zijn boeken. Hij hoopte dat uit het kwade van die dagen het goede zou voortkomen. Hij voelde zich, daar ver weg, meer in het centrum van de gebeurtenissen dan ooit tevoren, alsof hij van dichtbij de oorlogsinspanningen van eenieder kon volgen. Lang duurde dat niet, want hij stierf kort daarop, in januari 1941. Toen zijn vrouw in 1942 terugkwam schonk zij een stuk grond bij hun voormalige woning in Hampshire aan de club.

Stephen Hilhouse op het National Feast of Lanterns in Stratford (1955)

Jeugdsectie en lichtgewicht kampeers

Voorzitter Percy Lindsey keek in de bewogen oorlogsjaren al uit naar de periode erna. Hij wilde direct investeren in de jeugd. Die moest een eigen jeugdsectie krijgen. Zo ontstond al in 1942 de Youth Camping Association voor jongeren boven de 14. Ook was een toekomstvisie op clubniveau nodig. In 1943 werd een Memorandum on Post-War Camping voorbereid over het kampeerbeleid op langere termijn. Dat werd aangeboden aan de overheidscommissie voor de wederopbouw na de oorlog. Zo moesten er meer vaste kampeerterreinen komen met goede faciliteiten, in de buurt van stedelijke en industriële regio's en langs de kusten, zowel voor de weekenden als voor vakantieperiodes. De regering had in die oorlogsjaren overigens wel wat anders aan het hoofd dan bezig te zijn met camping matters. De club kreeg een belangrijke rol als doorgeefluik voor problemen op het gebied van kamperen.

Opmerkelijk is dat Lindsey en de hier eerder genoemde Hilhouse een toenemend aantal fietskampeers voorspelden na de oorlog. Zij richtten in 1944 de Association of Cycle Campers op. Uit deze clubsectie ontstond later de Association of Lightweight Campers (ALC), waarvan de auteur Hazel Constance en haar man Pat actieve leden zijn. De sectie heeft door de jaren heen vele en hartelijke contacten gehad met rugzakkampeers en fietskampeers van de NTKC. Van onze kant hebben o.a. Maarten en Wil Kulk zich daarvoor ingezet. Maarten ontving daarvoor in 2001 ter gelegenheid van het eeuwfeest op een eigen jubileumkamp van de ALC het Certificate of Honour.

ALC'ers zijn enthousiast over de fietsmogelijkheden in ons land en maakten verschillende tochten langs onze terreinen. Ook toerden NTKC'ers en ALC'ers samen door Engeland, zoals

tijdens de East Anglia Cycle Tour in 1995. Zij kampeerden o.a. op het clubterrein, gelegen in Elisabeth's kroondomein Sandringham.

Het was onvermijdelijk dat tijdens de oorlog het ledental zakte: van 8.770 naar dik 4.000, dus met 50%. In 1946 was het weer gestegen naar 10.000 leden, voor de NTKC nog steeds een magisch, maar nog nooit bereikt aantal. In 1949 telde men 12.000 leden. Het ging weer goed! Het na-oorlogse beleid werd al voor het einde van de oorlog vastgesteld. Merkwaardig, maar toch niet zo gek, was de behoefte daarbij het begrip kamperen te definiëren: alle tentkampeerders en caravanners die zichzelf verzorgen en geen gebruik maken van kampeervoorzieningen. Dit sloot binnen de club o.a. mensen uit die, uit hun huizen gebombardeerd, op het platteland permanente kampeervoorzieningen in gebruik hadden en die wilden behouden.

Paaskamp lichtgewicht kampeerders in Derbyshire (1970)

National Feast of Lanterns

Onze Britse vrienden leefden mee met de NTKC die berooid en uitgedund de oorlogsjaren had overleefd. De auteur maakt melding van de vreugde om de terugkeer van NTKC- voorzitter prof. Dresden, die als Jood naar het concentratiekamp was gevoerd en na de bevrijding het voorzitterschap weer op zich nam. Op de door de NTKC in 1947 (bij ons 35-jarig bestaan) georganiseerde rally te Heemstede hield hij voor de internationale kampeergemeenschap, waaronder een grote Engelse delegatie, een indrukwekkende toespraak.

De draad van het clubleven werd, met alle verdriet over verloren familieleden en vrienden, in 1945 weer opgepakt. De clubterreinen in England's green and pleasant land stroomden vol met enthousiaste kampeerders, die hun tea-times voor de tenten celebreeerden alsof er niets was gebeurd. Ook het National Feast of Lanterns kon weer worden gevierd. Dat is sinds 1921 een landelijk clubfeest steeds op een andere locatie, waarbij lampionnen en vlaggenlijnen aan tenten en caravans worden gehangen. Deze typisch Engelse jaarlijkse traditie wordt tot op de dag van vandaag in ere gehouden en ontwikkelde zich tot de grootste rally in de wereld. In 1982 danste men zich tijdens zo'n feest naar het Britse record in het Guinness Book of Records, toen 8659 clubleden gelijktijdig een Cubaanse dans uitvoerden. In 1999 kwamen zo'n 12.000 kampeerders naar Stanford Hall in het hart van Engeland.

In 50 jaar meer dan 50.000 leden

Sinds 1941 had de club geen president meer. Koning George VI, die in 1948 bereid bleek beschermheer te zijn, adviseerde daarvoor de good old Stephen Hilhouse te vragen, een man die al een halve eeuw lid was. Hij werd president van 1950-1959, de kroon op zijn clubcarrière. Onder zijn leiding vierde de club in 1951 haar 50-jarig bestaan. In de vijftiger jaren steeg het aantal leden van 13.000 naar 51.000. De koning stierf onverwachts in 1952. Voor het einde van dit decennium moest men ook afscheid nemen van Lindsey en helaas ook van Hilhouse en van enkele andere prominenten, die de club vanaf de begintijd hadden gediend.

The Camping and Caravanning Club Brass Band (1994)

Evenals bij de NTKC in die jaren laaide intern de strijd weer op tussen degenen die het simpele toeristische kamperen voorstonden en zij die de clubterreinen meer wilden bestemmen voor permanent kamperen, ook omdat menigeen nog niet over voldoende transportmiddelen beschikte. In de clubvisie, in feite die van de oude rotten die de algemene ledenvergadering bezochten, domineerde de voorkeur voor het mobiele, toeristische kamperen. Maar zo liep het niet. Ballotage-eisen zoals: een aanbeveling en kampeerervaring, liet men na 1950 vallen, mede omdat de club een groter aantal leden wenste om zich tegenover overheden beter te weren. Dat leidde wél tot klachten over nieuwe leden die er een potje van maakten. En dát leidde weer tot folders en artikelen over: 'Hoe word ik een goeie kampeerder?' En zelfs tot het leveren van ervaringsdeskundigen die de training verzorgden van leraren lichtgewicht kamperen (!), georganiseerd door het ministerie van Onderwijs.

Professionele club

In de zestiger jaren kwamen er 22 nieuwe clubterreinen bij en het kamperen nam een grote vlucht. De club, die zelf een snel groeiend aantal caravanleden telde, ging met The Caravan Club in een federatief verband samenwerken. Het 75-jarig bestaan werd in 1976 herdacht in aanwezigheid van Prins Philip, sinds de dood van George VI beschermheer. De lichtgewicht sectie vierde, als drager van de oude traditie, het jubileum nog eens apart met een eigen kamp. Dat gebeurde in Wantage, de plaats waar in 1901 het eerste kampje van de Engelse club was gehouden. Er waren volgens het jubileumboek elf gasten van de NTKC.

Een jaarlijks terugkerend evenement is de Vriendschapsrally, beurtelings georganiseerd door de Britse, Franse en Nederlandse kampeerclubs. Hieraan nemen voornamelijk caravankampeerders

deel. De Internationale jeugd rally is ook bij de Britten populair. In 1994 gingen een deputatie van meer dan 300 jongeren naar dit toen door onze Jeugdsectie georganiseerde festijn in Friesland. Voor de gebruikers van de clubterreinen is 1978 een belangrijk jaar. Toen werden in de campinggids van de club de terreinen aangegeven (en regionaal geordend) met kaartcoördinaten. Een stukje samenwerking met de Ordnance Survey, de Britse topografische dienst. Uit eigen ervaring weet ik hoe gemakkelijk dat is voor de zoekende zwerver.

Het bestuur vierde het 80-jarig bestaan met een receptie in de Londense Guildhall. De club ontwikkelde zich verder, maar moest, samen met The Caravan Club, nog steeds op de bres springen voor het kamperen als overheden tot beperkende wet- en regelgeving wilden overgaan. De publiciteit over het clubaanbod aan terreinen en andere financiële en juridische faciliteiten, zoals creditcards, verzekeringen en clubartikelen werd aan het einde van de eeuw steeds meer geprofessionaliseerd, mede door het opzetten van een eigen marketingafdeling. Dat neemt niet weg dat de club drijft op zeer veel vrijwilligers die zich overal in het land enthousiast inzetten.

De thans 92 club sites (eigen terreinen) staan nu in de Sites Guide. Zij zijn tevens, met de meer dan 1500 listed sites (contract terreinen) die gelegen zijn bij boerderijen en op particuliere landgoederen, opgenomen in de campinggids Your Place in the Country. Die gids komt jaar opnieuw uit. Wie als tentor aankomt op een club site treft daar tegenwoordig een overvloed aan caravans aan, in een rustige en ontspannen sfeer. De listed sites zijn simpele kampeerterreintjes, te vergelijken met onze kampeerbewijsterreinen. De terreinen zijn ook toegankelijk voor niet-leden, met uitzondering van een zestal club sites. Eind 1990 waren er meer dan 200.000 leden en rond de eeuwwisseling meer dan 300.000.

Dat zijn indrukwekkende cijfers. Als ik dan óók nog lees, dat in 1994 The Camping and Caravanning Club Brass Band werd opgericht, dan moet ik bijna constateren dat onze Britse zusterclub de NTKC, die op eenzelfde simpele wijze is ontstaan, in de loop van de eeuw verpletterend heeft verslagen.

NTKC en ALC tijdens East Anglia Cycle Tour op Sandringham (1995) Foto Jan Das

Wat overblijft is de vraag in hoeverre die club trouw is gebleven aan de oorspronkelijke doelstellingen van de fietsende en kamperende kleermaker Thomas Hiram Holding in 1901. Het is verleidelijk de geschiedenis van beide clubs op het punt van cruciale besluitvormingsmomenten eens naast elkaar te leggen. Hazel Constance, auteur van het

jubileumboek *First in the Field, A Century of The Camping and Caravanning Club*, die zo nauwkeurig en liefdevol de historie van haar club heeft beschreven, laat echter niet na in persoonlijke contacten onze stijl, ons kampeermateriaal en onze clubterreinen te loven en te prijzen. Zo ben je als lezer van dit prachtige boekwerk dubbel tevreden.

Jan Das

First in the Field, Hazel Constance, The Camping and Cravanning Club, Coventry 2001, ISBN 0-9541659-0-X.

Foto's uit het besproken boek